

Debeli trupci su više izloženi procesima truleži zbog dužeg održavanja vlage u njima.

i) **Zaraženost stabala u okolini.** Pošto zdrav trupac može da se zarazi samo putem spora i micelije, vrlo je važan moment mesto na kome se trupac u šumi želi privremeno čuvati. Spore se prenose vetrom, vodom, insektima, raznim životinjama i čovekom. Micelija se na trupac može preneti sa zemlje, dodirrom zaraženog i zdravog drveta, raznim životinjama i čovekom. Skoro je nemoguće u šumi izbeći sve ove faktore i pored najbolje zaštite trupaca. Ipak je za preventivu od značaja zdravstveno stanje dubećih stabala i ležećeg materijala u šumama, sa koga se zaraza može prenositi na zdrav trupac. Spore mnogih vrsta gljiva mogu se preneti vetrom sa zaraženog dubećeg stabla i zaražene ležavine-trupaca (na pr. *Schizophyllum commune* i *Coriolus versicolor* u bukovim šumama, *Stereum hirsutum* u hrastovim itd.). Zbog toga su u šumskom ambijentu sa manjim brojem zaraženih stabala i trupaca uslovi za infekciju zdravih trupaca dosta umanjeni, mada ne i potpuno eliminisani. Osim toga, veliki broj gljivičnih vrsta, isključivih saprofita, može se širiti samo sa zaraženog na zdrav ležeći materijal. To znači, da je prisustvo zaražene ležavine jedan od povoljnih uslova za nastajanje zaraze u zdravom trupcu i uopšte oblovini.

Otpadak od eksploatacije, vetroizvale, vetrolovi, snegoizvale i snegolomi, prema iznetom, znatno povećavaju mogućnost zaraze trupaca kako u četinarskim tako i u lišćarskim šumama. Ovu opasnost predstavljaju i visoki panjevi, koji takođe nose na sebi fruktifikacije raznih saprofitnih gljiva. U pogledu širenja truleži naročito je opasan ležeći materijal u četinarskim šumama, dok su u lišćarskim vrlo nepovoljne stare bukove i topolove sastojine, sa dosta ležavine; bukovi trupci, grane i panjevi brže trule u sklopljenim sastojinama (za 5—10 g.), a u zavisnosti od debljine materijala i vlage. U hrastovim šumama, opasnost postoji u prvo vreme samo za beljiku trupaca, koja se može zaraziti kako sa ležavine, tako i sa panjeva i dubećih stabala (od *Stereum hirsutum*). Navedeni faktori koji uslovljavaju održavanje trupaca u dobrom stanju većinom su kombinovani i zavise jedan od drugoga u prirodi. Pored njih postoji i niz drugih faktora, koji takođe povećavaju ili smanjuju opasnost za zdrav obli materijal u šumi.

Metodi i tehnika zaštite trupaca od truleži u šumi

Zdravi trupci u šumi treba da se zaštite od naleta prvih saprofitnih vrsta gljiva koje se poglavito ishranjuju ćeličnim sadržajem, ali koje stvaraju povoljne uslove za infekcije od pravih razarača drvne membrane. Pored toga, sveže trupce u kojima postoje procesi truleži još iz dubećeg stanja, pored zaštite od novih organizama, specifičnih za ovaj sortiment, treba dovesti u takvo stanje da se nastali procesi više ne razvijaju.

Tri glavna metoda stoje nam na raspoloženju da bi drvnu masu potpuno ili delimično zaštitili u šumi. Oni se zasnivaju na: 1) brzom sušenju drveta; 2) održavanju velike vlage u drvetu i 3) primeni hemijskih sredstava.

1) **Smanjenje vlage u drvetu.** U slučajevima kada se trupci ne mogu brzo izvesti iz šume na otvorena ili pilanska stovarišta, njihovo sušenje u šumi na promajnim mestima jedini je put za sprečavanje infekcije